

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRAKTISK VECKOTIENING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm, Iduns Kungl. Hofboktr.

N:r 37 (560).

Fredagen den 16 september 1898.

11:te årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. > 5:— Iduns Modet., månadsuppl. > 3:— Barngarderoben..... > 3:—		Byrå: Klara södra kyrkog. 16, 1 tr. Öppen kl. 10—5.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar.)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påtörjadt tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
Allm. telef. 61 47. Rikstelef. 16 46.					

Elisabeth

kejsarinna af Österrike och drottning af Ungarn.

»Hvad har då egentligen skett?»

Med dessa ord på blekande läppar och med dödens insegel på sin panna sjönk kejsarinnan Elisabeth åter med vetslös tillbaka i sina trognas armar: hennes tur på den soliga alpsjön vardt en färd öfver mörka vatten till dödens cypresskrönta ö.

»Hvad har då egentligen skett?»

Hon sökte ordna sina förvirrade tankar, hon sökte fatta det för alla mänskor ofattliga: att någon kunnat trakta efter hennes lif, hon som aldrig fikat efter makten, hon som aldrig förfördelat någon, hon som på samhällets tinnar i hela världens åsyn slag på slag träffats af pröfningarnas ljungeld...

Men Gud vare tack och lof! Intet låter oss förmoda, att hennes namnlösa, utsägliga häpnad hann bytas i skräckfull visshet; stilla och smärtfritt som hennes fysiska tillvaro torde hennes tankelif hafva slocknat i döden.

Skola vi klaga öfver hennes hastiga bortgång? Nej, hon fruktade själf ett långsamt aftynande. Hade lifvet mycket mera att bjuda

henne? Knappast; hennes lyckas såväl som hennes smärtas mått syntes rågad. Men hvad som fyller oss med oändligt ve, det är, att hon föll offer för en vanvettig och grym fanatism.

Öfver hennes barna- och ungdomsår låg sol. Grundliga och mångsidiga studier, friluftslif i skog och mark, en fint bildad och kärleksfull familjekrets — allt detta stod till buds i hennes hem, det hertigluga bayerska. Snillrik och skön, eröfrade hon, ännu nästan ett barn, sin furstlige kusin, kejsar Frans Josef, som under folkens stormande jubel satte brudkransen jämte dubbelkronan på den sjuttonårigas hufvud.

Kärlek och sympati samt öfverensstämmelse i tycken och vanor synas hafva rådt mellan de höga makarna. Trogna kamrater på öfverdådiga ridter och jakter, följdes de äfven, så ofta kejsarens tid det medgaf, på resor, företrädesvis till Schweiz, i hvars bergluft de andades ut efter den nödtvungna vistelsen i hovets salar. Med finkänslig ömhet värnade kejsaren om sin älskades frihet. Fritt fick hon komma och gå, fritt fick

Se glad ut i medgång, ty då har du skäl,
Och grubbla ej därlikt på kommande öden.
Se glad ut i motgång, då höfves det väl;

Förtröstan och mod skola prövas i nöden.
Och plundrar dig ödet på allt hvad du har
Se glad ut, så äger du dock något kvar.

Silfverstolpe.

hon uteblifva från tröttande ceremonier och hoffester, fritt fick hon välja sitt umgänge, fritt fick hon hänge sig åt sina vetenskapliga och konstnärliga intressen. Men så visste han också, att när det gällde, kunde han påräkna stöd af en kvinnohand, öm, stark och trofast som få.

Närmare än någonsin fördes makarna hvarandra genom sitt lifs största olycka: kronprins Rudolfs tragiska död. Men sedan kejsarinnan med öfvermänsklig själsstyrka och förgätenhet af sig själf mildrat sin gemåls smärta, tog hennes egen gränslösa smärta ut sin rätt, och den stolta, viljestarka kvinnan sjönk ihop för att aldrig mera resa sig igen. Ty hvad voro de väl, hennes excentriciteter, hennes pinsamma människoskygghet, hennes rastlösa irrfärder, hennes skapelse af det sagolika drömslottet Achilleion kring den outsägligt älskade sonens minnesvård — hvad voro de annat än yttringar af en gnagande lifsleda och längtan, »en mask som icke dör, en eld som ej utsläcker»?

Kring kejsarinnans *lit de parade* stå Europas nationer i sorg. På knä och i bön begråta Bayern och Österrike-Ungarn i den hvitklädda döda en älskad dotter och furstinna. I smärtsam blygsel döljer Italien sitt anlete, och Schweiz svär med lyftad hand att straffa det blodiga dådet.

Stilla och obemärkt, som en vanlig dödlig, kom kejsarinnan Elisabeth till Genève. Under klockklang och trumpetskall, under kejsarliga ärebetygelser drog hon dådan till sitt land igen, med dubbelkronans glans förhöjd af martyrglorians skimmer. Hennes öde, om något, jäfvar talet om lyckans suveränitet. Ty hvad öfverträffar väl eller när ens tillnärmelsevis upp mot smärtans, mot dödens majestät?

Tora Kjellberg.

Barnet.

Barnet gråter!

*Ifrån rosig kind kyss tåren,
att det ler i solig framtidsdröm som våren,
lugnadt åter.*

*Nyss till världen
ned till sorgens dal och faror
styrde han från änglars syskonskaror
sakta färdan.*

*Slog sitt öga
upp och lät det himlen spegla,
halft beslöjadt, som då skyar segla
i det höga.*

*Se, i knoppning
får du där till hjärtat trycka
glädjens fagra blomma, lifvets lycka
och förhoppning.*

*När i döden
den sitt matta öga sluter,
än kring barnets värld, i hoppets glans sig sluter
morgonglöden.*

*Han är dagen
som går opp, när tiden
är för dig i modlös kamp förliden.*

*Han är dagen!
Bäst du fattar,
hvad åt dig är gifvet,
när mot solen, emot dig och lifvet
barnet skrattar.*

*Tusen löjen
kring dess läppar leka;
och i minnets värld på nytt dig smeka
barndomsnöjen.*

*Sorg förbleknar,
när han blott ses småle
och för oskulds kärleksvarma stråle
hjärtat veknar.*

*Känn dig dragen
fullt och helt till barnet!
Ack, där gror just i det späda flarnet
morgondagen.*

M. Krook.

Goda vanor.

Om föräldrar och uppfostrare rätt betänkte, hvilken omätlig vikt och betydelse vanorna öfva på karaktärens daning och befastande, så skulle de icke kunna vara nog omsorgsfulla uti att söka bibringa barn och ungdom goda vanor. I fråga om vanor gäller det med fullaste sanning, att den väg, man under de första åren af sitt lif slagit in på, vanligen blir den afgörande och bestämmande för hela lefnadsfärdan. Vanorna, en gång bildade, verka sedermera liksom af sig själfva utan någon vår särskilda ansträngning, och de blifva vanligen beständande för hela lifvet. Från barnåren antagna goda vanor blifva sålunda för människan till en reservfond af den mest omätliga betydelse. Hon har med sådana vanor liksom fått till skänks, hvad den under barn- och ungdomsår värdslösade genom själföfvervinnelse, möda och ansträngning måste kämpa sig till. Och den i goda vanor uppfödde blir icke allenast besparad mycken kamp och veder-möda, han har ock, tack vare denna från späda- ste år danade säkra grundval af goda vanor, större förutsättningar att hinna längre i moralisk höghet, styrka och värdighet än den, som har att upprycka och öfvervinna en massa från barndomen rotade dåliga vanor.

Goda, sunda och enkla vanor höra till de förnämsta gåfvor, som föräldrar kunna gifva sina barn. De äro af långt större värde, än de kunskaper, färdigheter och rikedomar, de möjligen kunna gifva dem.

Alltför ofta synes uppfostran (särskildt i fråga om en gosse) mera anlagd på att utbilda (honom) för lifvets yttersidor, så att säga — det blifvande lefnadskallet — än på att dana (honom) till *människa*. Blott och bart praktiskt sedt står en

dylik uppfostringsmetod i ljuset för sig själf. Ty utgöra icke ordningssinnet, fliten, själfbehärskningen, måttligheten, uthålligheten och sparsamheten — denna dygd med den ledsamma, triviala fysionomien, hvilken dock är ett så väsentligt villkor för mannens frihet och själfständighet — den yppersta rustning för ynglingen, äfven då det blott gäller den yttre dust han skall taga med lifvet? Skulle icke just dessa vanor, blifna till viktiga beståndsdelar i hela hans moraliska existens, sätta honom i stånd att i fullaste mått kunna tillgodogöra sig resultaten af den tekniska utbildning för lefnadskallet, hvaruti tyvärr hufvudmålet för ungdomens uppfostran allt för uteslutande synes bestå?

Sinnets, lynnets, tankens, kroppens vanor börja forma sig hos det späda barn. Vanligen låta de sig under dess första lefnadsålder tämligen lätt böjas eller rättas. Och det gäller då att icke försumma tillfället, ty det är alltid mycket vanskligt att taga tillbaka en förlorad terräng, liksom att återupprätta en myndighet, som man låtit gå förlorad. Om mödrarna blott förstode, hvilka törnen de skulle kunna bortplocka på barnets framtidsstig, huru de skulle kunna influera på hela dess lifsuppfattning, hela dess sinnesläggnings!

Huru lyckligt är icke det barn, som i sin späda ålder får mottaga ett lefvande gudsbegrepp och religiösa intryck! (Märk väl, genom en mild och varsam ledning.) Hvilka själsstrider kan det icke därigenom blifva besparadt! Ty från den första okritiska barnatron uppspirar en lefvande gudsfuktan lättast. Och — handen på hjärtat —, hvad ville vi icke gifva, vi alla, som vandra kring med skeptiska, otillfredsställda hjärtan, om vi vore burna af en varm och lefvande religiös öfvertygelse? Ty en sådan är dock det enda, som verkligen försonar en med lifvet och dess många dystra gåtor. Vid alla tidpunkter och i alla åldrar af vårt lif kunna vi ju komma i besittning af trons nåd. Men den i religiös indifferentism uppvuxne tillkämpar sig icke en varm religiös öfvertygelse utan genom svåra tvifvel och lidanden. Då däremot den, hvilken som barn naivt och okritiskt lärt sig att *tro*, ofta får behålla denna sin tro utan att hemsökas af tvifvel.

Om barnen vandes vid att betrakta sina fel och svagheter icke så mycket från synpunkten af det ofördelaktiga intryck dessa göra på andra, eller hvilka straff och obehag deras olater kunna medföra, utan från synpunkten af att det är något, som rakt icke anstår dem, om de vandes vid att bära aktning för sig själfva, utaf hvilken stor betydelse skulle det icke vara för hela deras karaktärsutveckling?

Om barnen från början vandes vid lydnad, från hvilka misstag, från hvilken falsk själfständighet skulle det icke härigenom vid mogna år vara försäkradt? Hvilka dumdristiga öfvergrepp kunde det icke vara skyddadt från att begå?

Om barnet vandes vid enkelhet, huru skulle detta icke stålsätta både dess fysiska och psykiska hälsa? Huru mycket lättare skulle det icke då reda sig i försakelsens skola, om det en gång blefve utsatt för lyckans obeständighet. Ty fattigdomen kännes dubbelt tung för den, som vant sig vid stora behov.

Det skulle vara lätt att framdraga den stora betydelsen af mångfaldiga andra goda vanor, hvilka måhända vid ett ytligt betraktande kunna förefalla betydelselösa nog.

Det sagda må dock vara tillräckligt. Betänkte föräldrar och uppfostrare rätt, hvilka rika skördar, som kunna spira upp från de goda vanornas anspråkslösa utsädesåker, så skulle de icke kunna ägna en nog trägen omsorg åt att leda barnens vanor i en sund och god riktning. Men kanske skulle i själfva verket intet moment i deras uppfostringsmission påläggas föräldrar och lärare ett större aktgäfvande på sig själfva — för att icke riskera att beslås med att lära allt för mycket i strid mot sitt lefnadssätt.

Arla.

Slakten Motvall.

Den, som ämnar läsa detta, må ej tro sig därigenom komma att inhämta någon djupare kännedom om slakten Motvall, dess uppkomst och utbredning; af en slik afhandling fordras nämligen, att den stöder fakta med årtal, och det är just hvad nedanskifna uppsats brister i. Man skall i densamma ej ens bli upplyst om, hvilket tidevarf stammödran tillhörde — denna ryktbart ståndaktiga gamla dam, som fann sin förtidiga graf i vågorna.

Således, för forskare är detta ej skrivet, snarare då för dem, hvilka älska att igenkänna och iakttaga de drag, som äro hvar släkts gemensamma egendom, på samma gång som dess stolthet.

För dem, som själfva tillhöra slakten, kan det ju i synnerhet vara af intresse att återse dessa drag, se hur de fortgå och lefva upp och trotsa tidernas längd och inympning på främmande stam.

Det var min första utflykt på egen hand. Den skulle bli ganska dryg, och därför skulle anhalt göras hos en jämförelsevis obekant släkting. Det var minsann ingen anhalt att försaka! En lätt korgvagn, förspänd med fuxar, mötte vid stationen, sedan — bergsluft och bergens åsyn, en djupblå sjö, en hvit kyrka med en röd by omkring sig, och ett hem med utsikt öfver allt detta och med nygift-färska saker, smäktfullt ordnade i vackra rum.

Jag uttryckte mina tankar om allt detta för min släktings hustru, hvilken jag denna dag såg för första gången. Hennes åsikter visade sig emellertid vara så vidt skilda från mina, att jag befarade, det en familjelycka fördunklade den leende taflan; mitt medlidande blef vaket.

Hur som helst med olyckan, familjen var begåfvad med två döttrar, nätta att se på, brunögda och friska. För att skingra modrens mörka tankar, gjorde jag henne min komplimang: »Så präktig», sade jag, »och så vackra ögon, bruna och stora!»

Stackars bruna ögon! Det blef ett tal om dem, det blef långt och det blef bredt, och när det var slutadt, voro de bruna slagna ur brädet af de blå; man tyckte rakt, att man borde sticka ut dem eller sänka ögonlocken och aldrig öppna dem i evig skam öfver att ha fått dem, så fula blefvo de gjorda att vara.

Jag var husets gäst, jag var blyg och ung, och mitt försvar var följaktligen något matt, men tyst för mig själf anklagade jag för grymhet det öde, som gifvit olika ögon åt denna kvinna, hennes make och barn.

Jag hade anländt till platsen, medan solen ännu stod lågt på himmelen; då hon nått sin middagshöjd, hade jag så många gånger stött emot min värdinnas åsikter, att jag började undra, om jag kunde säga något, som ej var i strid med dem. Då solen lutade mot nedgång, undrade jag om någon kunde det.

Dagen därpå — resdagen — fick jag veta, att hennes flicknamn var Motvall. Hon gjorde mig på samma gång litet reda för denna släkt: »Den är talrikast på spinn-sidan», sade hon.

Nu undrade jag ej längre.

Några år därefter — ett tiotal vid pass — bar vägen mig åt samma håll.

»Kommer med 7.35 tåget», skref jag. »Tag i stället 8.17 tåget» svarades mig, och

så kom jag då med detta senare tåg, undrande om detta verkligen var lämpligare eller om det var ett Motvallsdrag, ty under de gångna åren hade jag gjort bekantskap med flera medlemmar af denna släkt och visste följaktligen, hvad man kunde vänta af dem.

Då bemälda 8.17 tåg fört mig till målet, stod där i stället för korgvagnen med fuxarna en droska jämte två svarta ston. Andra förändringar iakttog jag ock. Kyrkan var mindre hvit. Och den lilla röda byn vid hennes fot hade svällt ut, men bergen och luften och vattnet voro sig lika denna högsommardag, som de voro, då jag såg dem sist. Äfven min släktings hustru var sig ganska lik — fraiche och smärt.

Jag sade henne allt detta. Hon tycktes dock i alla dessa punkter vara af olika mening med mig. Luften var råare och bergen voro högre, kyrkan däremot var säkert lika hvit, och själf hade hon blifvit mycket förändrad, vattnet däremot var gråare. Om hästarna blef intet tal, jag hindrade det med mina frågor om familjen. Den hade tilltagit.

Snart fick jag sikte på dess medlemmar, där de voro samlade på hemmets veranda för att välkomna mig: familjefadren — min släkting — de två äldsta döttrarna i half-långa klädningar — ack, tiden går! — och den sist anlända, brunögd äfven hon.

Jag hade nu egentligen ej kommit dit för att studera ögonfärg och familjedrag, men tillfällena till det sistnämnda studiet blefvo så talrika, att jag ej kunde undgå idka det.

Redan följande dag kom jag på det klara med, att döttrarna för länge sedan öfverflyglat modren, på samma gång hon tycktes helt ha tagit lofven af sin make.

Ja, de voro sådana äkta, verkliga små Motvallar, som någonsin gjort en stammödrer heder eller kommit en moders hjärta att fröjdas öfver att hennes släkts anlag fortleva! Den äldsta i synnerhet — åh, man kunde grant se, hur hon plågades af hvarje yttrande, framställt i påstående form. Hon formligen vred sig under pinan.

Första dagen under min därvaro var det dock knappast af mer än detta symptom, som jag kunde sluta till hvad hon led.

Andra dagen var jag ej längre ett hinder för fullgörandet af hennes plikt att motsäga anförvanter.

Tredje dagen stötte vi ihop.

Det gällde en bekant tilldragelse i en af våra större skalders lif.

Jag tror mig vara tämligen hemma i de där sakerna och framkastade satsen blott i förbigående som ett oomtivistiskt faktum. Detta var dock mer, än denna femton års ungmö kunde bära.

Det är ju alltid vackert och glädjande, då de unga intressera sig för vårt lands store män, och sådan håg bör ej dämpas. Jag hade dock mina skäl att tro, det den hågen ej utgjorde motivet till det som följde. Jag måste nu fram med så solklara bevis för mitt påstående, som jag kunde åstadkomma; jag skildrade skaldens lif i korta drag för att påpeka, det denna händelse ej kunnat inträffa på annan tid än den sagda. Fåfängt!

De bruna ögonen stodo fästade på mig med seg förebräelse; det såg ut, som om vi ej skulle bli vänner efter detta.

Jag hoppades få till hjälp en af våra litteraturkännare, och jag bad henne hämta

boken. Jag visade henne några siffror, de öfverensstämde med mina uppgifter; jag antog följaktligen, att det var som segrare jag slog ihop boken, men jag bedrog mig.

Bokhyllorna voro väl försedda, och jag tog ned ytterligare tre volymer, äfven de verk af litteraturens stormän. Alla voro de ense i denna sak. Men dessa fyra storheter plus mina argument kunde ej förmå denna lofvande telning att ge vika.

Oöfverträffad var hon dock ej. Sedan jag varit en tillfällig åhörare till systemens grammatiklektion, gaf jag henne priset, ty den tid och de ansträngningar hennes lärarinna använde på att förfäkta sina påståenden voro storartadt tilltagna, helst då man besinnar, att segern äfven här var på den yngres sida. Ja, en Motvall vet att hålla stånd mot hvarje påstående, en Motvall ger ej tappt för svart på hvitt, för en Motvall ges ingen reson —, ja, på detta kännes en äkta Motvall igen!

Vidare? Jo!

Ett par dagar före mig hade till huset kommit en äldre dam. Det sades, att hon var bjuden dit för att hvilas upp sig, och jag betviflar ej, att afsikten med besöket var denna. Tillfället föreföll åtminstone ypperligt: luften var hög och ren, familjen höll godt bord, husets herre fyllde dagligen hennes glas med det mest stärkande vinet, hon sof middag samt promenerade, det oaktadt såg hon för hvar dag som gick allt mindre uthvilad ut.

Motsägelser kunna ju vara en krydda på samtalet, ja, ibland fordras de rent af för att sätta det i gång, men att få dem öfver sig i störtfloder är af särdeles utmattande verkan på äldre damer med försvagad kropps-konstitution. Jag iakttog det i dessa dagar.

Denna dams därvaro tycktes vara just hvad denna familj var i behof af. Det är ju så där, då man länge måst undvara något, som hör till ens livsvillkor; uppenbar det sig sedan i ens närhet, är man minsann klok nog att draga fördel af detsamma.

Så var det med denna familj gent emot deras åldriga gäst.

Första dagen af mitt besök yttrade sig denna dam likt hvarje annan belevad, sirlig och mindre bemedlad dam, som är på besök i hus, där hon vill göra sig angenäm, men efter ett par dagar hade alla de oppositioner hennes yttranden väckt ändrat hennes taktik; hon ställde nu sitt tal i frågande form. Utan tvifvel mycket klokt, men fullkomligt lönlöst.

»Är det ej mycket varmt i dag?» säger denna sluga lilla kvinna vid frukostbordet, seende sig frågande omkring på familjen.

Man hör modrens röst, man hör de tre döttrarnas spädare, samfälligt höjas; de bortresonera värmen, de göra det med sådan ifver, att man finner det vara ett vågstycke att begifva sig ut i den starka kyla, som råder.

Vi trotsa den dock mangrant, och tre minuter senare befinna vi oss ute i trädgården. Om af hänsyn för värdfolket eller af verklig öfvertygelse, det lämnar jag därhän, den gamla damen yttrar sig — fortfarande i frågande form — om den låga temperaturen. Man hör ånyo modrens starkare och döttrarnas spädare stämmor: »Det är sommarens hetaste dag.»

Jag minnes de fyra litteraturhistoriska storheternas öde, och jag befarar, att en vanlig termometer skulle dela det; jag tiger således. —

Jag sammanträffade en gång med en äldre man, hvilken besökt Asien, Afrika och Amerika samt äfven Australien. Han sade sig ha påträffat individer af omskrifna släkt i alla världsdelarna; han hade slutligen uppfunnit ett sätt att handskas med dem, »dock», tillade han vist, »man anlitar det ej annat än i nödfall, ty det är ej muntert. Det är emellertid bra att känna, då man är i behof af att spara sina nerver.

»Man tiger,» sade han, »bara tiger, det har en förunderlig verkan på personer, som tillhöra denna vidt utgrenade släkt.»

Då jag betänker, att jag underlät att meddela denna metod åt den gamla damen, som så väl var i behof af att lära känna den, erfor jag något liknande samvetsqual. Jag söker emellertid tröst i det hoppet, att hon kanske sedan själf uppfann metoden.

Om hennes tillstånd efter de sex veckornas slut och om längden af hennes lifstråd efter den tiden svärfvar jag emellertid i fullkomlig okunnighet. Det var emellertid ej hennes öde jag skulle skildra, meningen var att ge några spridda drag ur släkten Motvalls historia, och det har jag ju nu sökt göra.

Dagmar B—n.

Från kröningshögtidligheterna i Holland.

Bref från Iduns korrespondent.

I.

Volendam den 2 sept. 1898.

»De Koningin Wilhelmina», Hollands unga drottning, den sista ättlingen af huset Oranien, som för några dagar sedan fyllde 18 år, är för mig som prinsessan i sagan.

Hänförelsen för »de Koningin Wilhelmina» fyller hela landet. Också vi främlingar, som vistas här vid Volendam, känna oss gripna af samma hänförelse, och för mig särskildt tager denna hänförelse form af något sagolikt.

Holland är för mig ett sagoland. Och den unga drottningen är prinsessan i sagan. Trollet, som hotar att uppsluka landet, är hafvet. Andra sagoländer ligga öster om solen och väster om månen, men detta land ligger flere fot lägre än hafvets yta. Hela hafvet skulle strömma in i landet, om ej jättelika murar af granit skilde hafvet från landet. Så är det här vid Zuiderzee. På andra ställen finnas väldiga milsbreda dyner, hvilka dels äro naturliga, dels af människohänder byggda, och hvilka tjäna samma ändamål. En hel armé af ingenjörer hafva uteslutande till uppgift att skydda landet mot dess fiende, hafvet.

I andra länder färdas man på vägar. Här färdas man mest på kanaler, hvilka yta återigen ofta ligger högre än det omgifvande landets.

På kanalerna gå ångbåtar, men här emellan fiskarbyn Volendam, där vi ett trettio-tal konstnärer befinna oss, och den lilla staden Edam, finnes ingen ångbåt. Knapast en roddbåt! Man färdas i en vidunderligt gammaldags båt, stor och bräcklig, med kajuta. Och man måste böja ryggen djupt, om man vill komma in i kajutan. Båten kallas *trekskjöt*, så uttalas det åt-

minstone, och drages helt enkelt af en eller flere karlar, som gå längs med kanalen.

Holländska språket är något midt emellan tyska, svenska och engelska. Jag försöker nu tala holländska, så godt jag kan. Och hjälper intet annat, så tager jag till med ren svenska och säger samma sak många gånger, och då hjälper det.

Uti Zuiderzee ligger ej långt härifrån en ö, Marken. Där finnes, efter hvad som säges, nordisk befolkning. Visst är, att de äro mycket blonda. Barnens hår är linfärgadt som på våra dalabarn. Deras ytterst brokiga dräkter påminna också mycket om dalbefolkningens.

Staden Edam, i Sverige väl bekant genom de klotrunda anilinfärgade Edamerostarna, ligger en dryg halftimmes väg härifrån. Det är en vacker liten stad, fin och ren, genomfluten af kanaler och med höga alléer, smala gator med låga hus, alla med gafarna utåt gatan.

I denna lilla stad finga vi de första känningarna af, huru innerligt hela landet deltagar uti hyllningen.

Orangegul — huset Oraniens färg — är festfärgen. Alla bära orangefärgade rosetter eller kokarder. Barnen hafva orangefärgade mössor. De unga flickorna orangefärgade halsdukar och skärp till sina hvita klädningar. Tidningar och festprogram äro orangefärgade.

Hela staden är festsmyckad med rikedom af flaggor, guirlander blommor och kulörta lyktor, som en riktigt välprydd julgran hemma!

Något så genomgående festligt kan man nog endast få se i en *liten* stad.

Det var den 31 augusti, den unga drottningens födelsedag, som var festdag i Edam.

Vi begåfvo oss af härifrån på aftonen, och vandrade i tätt slutet trupp längs kanalen. En ungdomsfrisk holländsk målare var vår ledsven.

Fullmånen var strålande klar och staden skimrade i tusentals lysande färger. Ljus och jubel öfverallt. Och kanalerna le sitt blidaste aftonleende och vicka sömniga och yrvakna hit och dit med de brokiga bilder, som spegla sig i dem.

Orangefärgade lyktor spegla sig i ständig växling i en kanal, och jag, som glömmer hvar jag är, tycker mig nästan skymta japaneser med stora uppspända paraplyer bland träden.

Så betagande är allt!

Man vet ej hur eller när eller hvar. Blott att detta är något alldeles särskildt. Det är ju också inramningen till det som komma skall.

Och vi vänta och lyssna till jubel och skrån, båda lika väljudande för våra feststämda örhinnor.

Och så nalkas festtåget!

Ståtligare få vi nog se det i Amsterdam, men innerligare, mera naivt allvarligt — omöjligt.

Kostymerna voro förträffliga. I spetsen går borgmästaren baklänges — stadens borgare gingo med i tåget, med en värdighet som trotsar all beskrifning. Tåget framställde i kronologisk ordning historiska händelser, hvilka särskildt berört Edam. Furstliga personer som gästade Edam och store män som lefvat eller verkat där.

De historiska dräkterna passade den holländska typen förträffligt. Tack vare sådana målare som en van Dyk en van der Helst, hvilka bevarat åt oss deras tids typer och

dräkter, kände vi igen som gamla bekanta dessa holländare, dessa furstar och pager och dessa förnäma damer.

Inom den afdelning, som tillhörde medeltiden, syntes också en vagn med Edamerostar (däraf kan man förstå, huru gammal ostberedningen där måste vara). Den tog sig förträffligt ut, och de medeltida figurerna passade alldeles in med stadens tycke.

Också våra kära volendamare voro med i båt — på vagn. — De hurrade särskildt för oss.

Hon kom också med, »prinsessan i sagan.» — Hon kom till häst, med ljusblå sammetklädnad, hermelinsmantel och krona på hufvudet. Ett litet fint barnsligt hufvud på en smal fin hals.

På programmet stod att läsa hvem hon var: H. G. Machtelt van Lancaster, gift med Z. G. Willem Hertug van Beijeren, Graaf van Holland, Zeeland en Henegouwen (Graaf Willem V).

Men hvad betyda några små svarta typer på ett papper? För mig blef hon ett med den unga furstinnan, som i dagarna skall blifva regerande drottning i Holland. För mig blef hon »sagoprinsessan» med den stora makten öfver det onda i sina barnögon.

Du hänförande lilla stad Edam. Visst log du af välbehag, när du speglade dig i dina kanaler. Och ditt leende var så vackert och dina invånare voro så belättna. I veckor hade de arbetat på festen, och nu gingo där tusentals lyckliga människor, glada som barn. Och alla kände med sig, att festen var lyckad och att hvar och en på sitt sätt bidragit därtill.

Här i Volendam var fest dagen efteråt. Hela långa tiden förut hade barnen sjungit i skolan sina fosterländska sånger. Flaggor syddes i alla hus. Det fanns icke en, som ej de senaste dagarna varit upptagen af förberedelser till festen. Och jag är viss, att i minsta by i Holland har rådt samma ifver och intresse.

Lilla ön Marken långt ute i hafvet strålade af ljus och kulörta lyktor och låg och glittrade som en juvel på vattnet.

Här voro alla fiskare hemma, och alla de stora fiskarbåtarna, försedda med lyktor, lågo i jämna linier inne i hamnen. Volendamsfolket tågade högtidsklädda i sina vackra dräkter med flygande fanor och klingande spel utefter gatan. Flere hundra barn deltogo alla med flaggor i händerna, sjungande en sång till drottning Wilhelminas ära.

Till och med de små barnen mellan 3 och 6 år, alla med flaggor på granna papperssirade stänger, hade sin procession, åtföljda af de nunnor, som ombesörja undervisningen i flickskolan. Detta kan med skäl kallas *nationalfest*. Det är intressant att se, huru djup nationalkänslan här tyckes vara. Och det är roligt att hafva tillfälle att meddela sina intryck hem till Sverige.

O. A—g.

Bida och försaka,
Kränkas djupt och glömma,
Och om himlar drömma
Under nød och vaka —
Blott en mor och maka
Kan den kalken tömma.

B. E. Malmström.

Anna Willman.

Sedan vi passerat lifvets middagshöjd, få vi allt oftare erfara, huru det ena efter det andra blir »ett minne blott», och att i samma mån som vännernas tal minskas, dess mer vidgar sig det graffält, som gömmer dem, hvilka gifvit impuls åt, gjort en eller annan insats i vår egen utveckling. Tänka vi efter, räkna vi åren, så märka vi nästan med förvåning, att »tiden var inne», att det var godt för honom eller henne att få sluta en lång vandring. För oss själfva har ungdomens dödsbäfvans försvunnit och vi undra blott i tysthet: när skall väl vår stund komma att lystra till sista signalen?

Under den flydda veckans lopp hafva säkerligen för mången svensk kvinna utom mig känslor af tillgifven saknad väckts vid budet om Anna Willmans bortgång; och genom vemodsfior ha vi i minnet blickat tillbaka till den trofasta vännen och lärarinnan från våra »klangdagar» — till henne som lärde oss att i ungdomsjublet få tonen klar och ren.

Anna Olivia Willman, dotter till hofrättsnotarien, den på sin tid framstående violinisten och musikläraren Olof Willman och hans maka Ulrika Kristina Lindblad, föddes i Stockholm den 20 juli 1826.

Redan vid späda år förmärktes hos henne nedärfda musikaliska anlag, ovanligt fint öra och säkerhet i att finna en angifven ton. Så t. ex. berättades af hennes bror, Anders Willman, huru fadern omtalat denna sista egenskap för sina musikvänner, och en afton, då de voro samlade i Willmanska hemmet, väcktes lilla Anns och tillsades att på pianot anslå den ton, som just då tutades i närmaste kyrktorn —; genast och utan sökande gaf hon rätt ton.

Under sin uppväxt erhöi hon en grundlig musikalisk utbildning, först af fadern och sedan af de förnämsta förmågor här i Stockholm. Hon blef en mycket skicklig pianospelerska och ackompanjatriss och gaf redan i midten af fyrtiotalet pianolektioner. Först i slutet af fyrtiotalet var det som hon började att studera sång och då under hofsångare Bergs ledning. Åren 1850—1854 tillbragte fröken Willman i baron Carl Adam Raabs familj på Ryssbylund i Småland, där hon var döttrarnas lärarinna och kära vän. Mellan denna familj och henne knöts ett starkt vänskapsförbund för lifvet.

Så inträdde broderns — den sedan så berömda operasångaren Anders Willman — debut vid Kungl. operan. Anna Willman lämnade då sina kära vänner och skyndade hem för att blifva den unge, glade broderns ackompanjatriss och hjälp — hans så att säga musikaliska samvete.

Troget, lugnt och energiskt öfvade hon in med honom parti efter parti. Aldrig — säga de som stått de båda syskonen nära — hade Anders Willman blifvit den helgjutne konstnär han var, om han icke haft system med sitt lugna, oförvillade kritiska omdöme vid sin sida, just under sina egentliga utvecklingsår. Aldrig slappades hennes intresse, aldrig försummade hon under hans debutår en representation. — »Hon ville vara där för att räkna, hur många gånger Anders kom af sig.» Tack vare henne

kunde han emellertid sina partier ännu in i det sista — så väl voro de inöfvade. År 1857 följde hon honom till Paris och under deras därvarande tvååriga vistelse studerade hon själf sång för François Delsarte. Hennes röst var en mezzosopran med en något mörk timbre; mjuk och fulltonig gaf den en stämning af lugn, lyftande harmoni. Här i hemlandet medverkade hon vid flere konserter såsom sångerska ända till slutet af sextitalet.

Från år 1860 till midten af åttiotalet var fröken Willman en eftersökt sånglärarinna. Ifrån hufvudstad och landsort kommo eleverna. Det var som till en fest man skyndade upp till det lilla hemmet i hörnet af Riddar- och Sibyllegatorna — man visste, att man skulle få något och man lämnade lektionen med sång i sinnet och ett intryck af lifvets glada allvar. Omkring år 1876 blef fröken Willman anställd såsom repetitris vid Kungl. operan, hvilken plats hon innehade till in på åttiotalet, och det var under denna periods senaste tid, som hennes kraftiga fysik tog knäcken. Först teatern, så sånglektionerna hemma och därtill oron för och vården om en mycket sjuk och åldrig moder förtogo henne all möjlighet till egen hvila och rekreation. Sedan flere år har hon själf varit en hjälplös sjukling. Öm och kärleksfull vård erhöi hon på Stockholms sjukhem, där hon varit de sista fyra åren. Sitt efterlämnade kapital har hon testamenterat till Artisternas och litteratörernas pensionsförening.

Anna Willman var en helgjutten, sann, god och trofast personlighet. Fri från allt hvad ytlighet och flärd hette verkade hon såsom en representant för det i sig själf värderika och solida, såväl inom den konst hon utöfvade som i det enskilda lifvet. Rakt på sak, men vänligt sade hon sina elever sanningen, om så behöfdes, och hvar och en, om klandrad eller berömd, kände att det var en klarsynt vän som talade. Det var en natur med godt svenskt stål, som lockade fram den renaste malmklangen äfven hos dem hon kom i beröring med. Vänner så väl som forna elever — af hvilka senare jag själf varit en — tror jag samfäldt med mig skola säga: frid öfver hennes minne!

Vendela Kjellson.

Någon fotografi af den afidna finnes, så vidt vi kunnat utröna, icke.

Red.

Stockholmska bostäder.

Några reflexioner i flyttningstiden.

För Idun af Bell.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Tack vare skärmar, draperier och en god vilja bildas nu hörn, där sådana ej finnas. Anordningen med dörrars förläggande så nära hörnen som möjligt och så, att de helst sammanstöta med fönster och kakelugn, är dock något gemensamt för stora och små våningar. Därvidlag tyckes hyrans storlek ej spela någon roll.

De smärre våningarna stå mest i efterfrågan och ställa sig jämförelsevis dyrast, och dock, huru litet få ej hyresgästerna i dem nöja sig med! En jungfrukammare, om ock med sekundär dager, men med

ventil i yttermur, borde finnas i hvarje våning. Jag har ofta undrat, i hvilken grad våra bostadsförhållanden orsaka den gängse ohyggliga sjukdomen kräftan. Sof- och toaletterum i köket midt ibland kokkärlen kan ej vara för husfolkets hälsa gynnsamt. Köken bli ej utvädrade efter natten, innan skafferiet, där mjölk och andra matvaror förvaras, öppnas och stänges (?) i hvar handvändning. Ifrågasättas kan ock, huruvida det allt omkring sig gripande bruket af liggesoffor är sundt. Sängkläderna ligga bestämdt luftigare i en säng. Men hvar är väl orsaken till bruket af liggesoffor och kökets användande till sofrum att söka, om icke just i de stora hyrorna? Dessa tvinga en hvar att inskränka sig långt mera än som är nyttigt.

Hvar t. ex. inom en liten våning finns plats för vår tids nödvändighet: ett isskåp? Och ett väggfast sådant torde aldrig komma ifråga annat än i stora våningar. Förstugorna upptagas helt och hållet af dörrar och trappor och medgifva ej, att isskåpet placeras därstädes. Det s. k. serveringsrummet är likaledes ingenting annat än dörrar och golfytan så ringa den kan vara. I ett dylikt rum skulle man väl rätteligen ha en plats för trappstegen, som dagligen och stundligen kan behövas till hands, men för den finns mången gång ingen plats utan rätt mycket hufvudbry. Är det manne nöjaktigt sörjdt för skafferiet, ordnad såsom det vanligtvis är med sina långa hyllor, till hvilka längst in liggande hörn ingen skurborste kan nå? Det vore bättre, om hyllorna afdelades och golfvet midt för dörren lämnade utrymme för en person att stå där. Hyllor på ena sidan för sådana saker, som kräva liten plats, kunde ändå uppsättas och breda hyllor ordnas fram mot fönstret. Fruarna skulle allt känna sig tillfredsställda, om så en skrubb därtill anbringades någonstädes i kök eller serveringsrum, där plats kunde bli för alla de »tusen och tre» utensilier, som dagligdags äro i bruk och hvilka väl alltid på ett eller annat sätt nu ock bli undanstufvade, men som borde ha ett speciellt förvaringsställe. Sopattiralj, skoborstar, skurvattenshink, trasor och borstar, knifskurnings-effekter, diskbaljor etc. finna aldrig ett utrymme, ämnadt till deras härberge. Under afoppstratten är nog ett slags skåp för sophinken och hvad mera, som då där kan få plats, men ett dylikt skåp blir alltid svårt att hålla rent, och skötes det ej ordentligt, uppstå däri kakerlackor. En zinkklädd bordskifva på stolpar bör ock finnas kring slasktratten, ej ett skåp. Visserligen kan ett sådant bildas medels en på trissor gående eller eljes flyttbar med dörr försedd panel, som är afpassad efter bordsskifvan. Då panelen borttages, möjliggöres fullständig rengöring af golfvet och väggklädnaden.

Ja, och så är det trossbottnarne, dessa ljudförmedlare, som komma samtliga öfver och under hvarandra boende att bilda så godt som en enda familj. Tack vare dem kan man glädjas öfver de smås jubel, fägna sig öfver deras flit vid läxorna såväl vid boken som pianot — och oro sig öfver om barn eller stora i angränsande våningar »fått ondt i bröstet». Man är sinnad att en annan gång ha danstillställning själf, för att på så sätt dra nytta af samma musik, då det dansas hos den inunder boende grannen, och man vet precis, huru dags de främmande hos den ofvanpå boende

kommo och gingo. Man kan säga på klockslaget, när husfolket lägger sig och stiger upp, och det rassel barnvagnarnes skjutande af och an åstadkommer, lär man snart att urskilja. Och sedan följer man den lille och huru mycket omsorg han kräver; den dagen han börjar gå och skjuta en stol framför sig önskar man bara, att man hade den lille älsklingen att se på i stället för att blott höra på.

Självet vet man å sin sida, att intresse och medkänsla — det har man att påräkna hos grannarne! De tacka med oss Gud, att vi ha mat och ett bord att äta den vid, då de höra oss skjuta stolarne till eller från bordet, och matoset ute i förstugan låter dem veta hvad vi äta. Gå vi bort och lille »moppe» ej får följa med, utan är ledsen hemma i ensamheten, då ömma de för hans öfvergifvenhet.

Tidningarna nämnde nyligen om försök med *kiseldgur*, som gjorts, jag vill minnas i Malmö, och att trossbottnar med dylikt fyllningsämne till isoleringsmedel visat sig otillfredsställande såsom ljudförande. Komma vi kanske att känna oss ensamma och ha tråkigt, om samlifvet medels trossbottnarne hyresgästerna emellan blefve afskuret? Det vore dock roligt att bli satt på prof, omöjligt är ju ej, att vi ej bestode det hjältemodigt nog, rent af till och med kände oss tacksamma. Men det är nog endast stora, dyra våningar, som få förmånen af isoleringsförsökens resultat. Fattigt folk skall lida och glädjas med hvarandra och — öfvas i tålmod!

(Slut i nästa n:r.)

Hon, som skulle haft Toste.

Blyertsteckning från Skåne.

För Idun af Henrik Wranér.

Alla påstodo, att det var en ytterst märkvärdig historia. Inte ens klockaren kunde förklara den. Och då var den märkvärdig. Ty han förstod sig på kärlekshistorier.

Häradsdomarens pojke och nämдемännens tös hade ju alla dar hållit ihop som sill och potatis eller lut fisk och senap. Toste hade varit rent galen i Olu, ända sedan de voro barn. Och hon i honom.

Och ingenting stod dem i vägen. När Toste friade, fick han genast ja, och hos Olu föräldrar vreds nacken af tre tuppar till förlofningskalaset — utom det att gamla Broka fick släppa lifvet till, kon, som i en bråd vändning kommit att svälja en fällknif och sedan förlorat all matlust.

Gåfvorna voro utbytta. Hemgiften var klar. En sådan samling »rynkesärkar» fanns inte i hela häradet, som dem Olu hade i sina kistor. Och hon hade fyra »stubbar». Se det här hände inte i går, inte.

Och Toste var ju en hederspojke. Aldrig »vidlyftig» af sig, så att han gick och mätte hur smala töserna voro om lifvet eller hur varmt deras kyssetyg var i höstetid. Och alltid hela strumphälar och tjärnmjölsblå nattkappa — om söndagarne. Och hade varit hos fotografen två gånger, se'n han blef konfirmerad. Nu var han tjugufem.

Det lystes, och där gjordes sedvanliga gillan, och prästen, som nyligen hade tillträdt, fick en präktig kviga i lysningsafgift. Och halfva byns fruntimmer hade låtit nysy eller ändra kjorteltyg, som de skulle ha

på bröllopet. I byarne känner ju lite hvar på förhand, hvilka som ska bli bjudna.

Bjudningarna hade gått ut och »förrningen» var klar; »spettkakorna» i ordning och »klenäten» likaså. Och gubbarne hade låtit tvätta vagnarna, för se, dessa hade allt blifvit lite nerstänkta på Kiviks marknad i fjol.

Där sköts längs hela bygatan, och Per Skräddare fick tummen fördärfvad, när bröllopskaran kom, bara därför att han blef skrämmd af skomakarens kattrackare. Det såg ut att bli ett riktigt stiligt bröllop: det sa alla människor. Kommer en skräddare till förtret, är det ju alltid ett godt förebud. Kom ihåg, att det är längesen det här hände!

Dörrarna till kyrkan stodo öppna och stolarne voro packade med nyfikna. Och den gamle kantorn drog till med »Napoleons marsch öfver Alperna» — den enda komposition han kunde, hvarför han ock spelade den vid begrafningar som bröllop. »Det ena är slutet och det andra är början på lifvets strid,» sade han. »Därför passas den för bägge.»

Och så — — ja, tänk er bara!

Det började med: »Gud, välsigna dessa hjärtan!» Och prosten läste i sin handbok. Och allt var ganska godt — — tills han pliktenligt, efter att hafva frågat om Toste Svensson ville hafva denna Olu Mårtensdotter till sin äkta hustru och älska henne i nöd och lust, hvarpå Toste svarade ja, äfven frågade om Olu Mårtensdotter ville hafva denne Toste Svensson till sin äkta man samt älska honom i nöd och lust.

Men Olu svarade ett ljudeligt nej.

Icke skalf jorden, icke remnade hällebergen, men prosten tappade både snusdosa och handbok, och klockaren afbröt den långa häpna tystnaden med att klämma i med: »På den väg de skola vandra — — —»

Han hade som alltid somnat in under vigseln — elaka tungor påstodo att stackaren aldrig fick soffa i fred annorstädes än på orgelläktaren — och nu trodde han allt vara fullkomnadt samt gnodde åstad på sitt orgelharmonium.

Prosten skrek: »Tyst däroppe!» Och klockaren fick tonen i galen strupe.

Så upprepades en gång till samma fråga. Och svaret blef än en gång nej.

Efter en stunds tvekan pallrade sig alla ut. Ingen torde riktigt se på den andre. Och bruden gick bort, satte sig på en graf och grät.

Gillet torkade in. »Förningarna» åter-sändes. Prosten behöll däremot kvigan. Bruden gick inte hem förrän vid midnattstid. Och brudgummen, som flera timmar vankat vid kyrkgrindarna, flyttade till en annan socken.

Bruden var länge tungsint: det påstods, att hon aldrig svarade på frågor och aldrig ville se Toste.

Så mycket visste man för 25 år se'n. Men inte mer. Och därför sade alla, att det var en egendomlig, märklig historia. Och det sa klockaren också. Allra minst kunde han förklara, att han somnat under vigseln: han hade inte tagit mer än fyra styrketårar, innan »stassen» for till kyrkan.

Se'n glömdes ju så smått den historien som alla andra. I synnerhet sedan det spordes, att Toste gått in vid seminariet och att skräddarens pojke hade blifvit rektor vid en skola och gift med en prästadotter. Det var ett under öfver alla under.

* * *

För tre år sedan bar min väg genom välkända bygder i hertigdömet Skåne, denna »pannkaka, där herrgårdarne utgöra så feta fläskbitar». Och på en dammig byväg sammanstötte jag och klockaren, stötte samman som två kugelklot, båda betydligt runda och trinda. Och då måste jag gå hem med honom och se på hans nya bikupor och nya toddyglas. Såsom icke fackman öfvergick jag snart från de förra till de senare.

»Hör du — det var sant! Nu vet jag det!» sa han om en stund midt inne i ett intressant föredrag om drönarne.

»Hvilket?»

»Hvarför hon sa nej!»

»Hvem?»

»Hon, som skulle haft Toste.»

»Hm, jaså. Javisst, nå? Vänta lite — Olu, menar du? Lefver hon än?»

»Nej, hon är död för tre år sedan. Och på dödsbädden talte hon om alltsammans för mig.»

»Nääh? ?»

»Joo, du! Prästen blef efterskickad och jag följde som vanligt med och bar socknebudstygen. Han gick in och jag blef därute — se, du vet ju — — — biktens insigel — — Men när vi skulle gå, kom pigan in.»

»Olu vill så gärna tala vid er.»

Jag gick in.

»Du, som nu är gift för tredje gången,» sa hon, »och väl dessutom haft en tie — tolf fästemor — du bör väl förstå dig på kärlek,» sa hon.

»Tie fästemor? Nää, hör nu — —»

»Jo, se hon hade inte reda på alla, inte — därför gissade hon på tie, så där i rundt tal, förstår du.»

»Nå! På det viset!»

»Jo,» sa hon, »du som så många andra kan väl ha undrat mer än en gång, att jag ställde till det där spektaklet i kyrkan. De flesta trodde väl jag var galen, fast inte då för tiden det var så vanligt att undskylla sig med vanvett, när man gjorde något som vållade skada och skam. Men nog var jag vid mina sinnen: om jag var klok, vet Herren allena.»

»Men se, orsaken var så enkel, så att ingen kunde hitta på den. Som jag stod i vapenhuset och skulle lägga sista handen vid min pynt, hörde jag bakom mig Sissa Kryckas röst. Sissa hade varit mors bästa väninna. Och de orden, som jag hörde glömmar jag inte. Ja, där är ett nytt lam, som till slaktning ledes. Hennes mor gick samma väg, och innan de blefvo gifta, var han kelen till henne, så han kunde ätit opp henne. Om ett halft år slog han henne; hon höll det tyst, och där var kanske ingen mer än jag som visste det. Men hon hade aldrig en glad stund. Och alltid skulle hon dölja hvad hon tänkte och vara rädd, att hon inte pratade i sömnen, mest för barnens skull. Hon var varnad, men gjorde det ändå — blefve denna varnad, skulle hon också göra det ändå. Se, karlarne ä' fruntimmernas öde!»

»Jag tyckte jag frös ända in i ryggmär-gen och skinnet blef piggigt öfver hela min kropp. Och jag kom ihåg några ord från min barndom, och mor grät ibland i smyg. Och hur hon många gånger, när Toste och jag sutto och gycklade och gnabbades, fick tårarne i ögonen. Ibland kunde hon säga, när han gått: Förstode du ditt bästa, toge du ingen — han är kanske ändå en af de likaste.»

»Och aldrig glömmet jag, att när hon låg på sitt sista och far kom bort mot sängen, så reste hon sig opp, knöt handen, och ögonen blefvo skarpa som på en katt. Då hade jag inte tänkt på annat, än att det var döds kampen, men nu förstod jag allt, när Sissa hade yttrat sig.»

»Med ens stod det klart för mig, att jag aldrig kunde vandra samma smärtans väg som hon. Bättre då att stämma i bäcken än i ån! Och göra pinan kort — ett nej, och så var allt öfver.»

»För resten gjorde jag naturligtvis orätt: han har ju blifvit en sådan präktig karl, sitter som skollärare och klockare och ska vara så snäll vid hustru och barn. Och från det lyckliga lifvet löste jag mig själf ute. Jag har ingen annan att skylla. Hvarför ska man alltid välja i blinde, just när det gäller? Hvarför skulle inte mitt lif kunnat bli solsken, fast mors blef duggregn?»

»Men jag vill fråga dig om ett: Att min egen fröjd förspilldes, har jag fått lida för. Men att jag gjorde Toste så mycken sorg — tror du jag hela evigheten får lida för det?»

»Hvad svarade du?»

»Ja, det är ju inte lätt för en olärd att svara på sådant. Jag visste inte annat att säga än att *Gud är kärlekens Gud.*»

»Nå, det bästa är godt nog.»

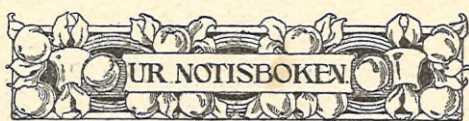
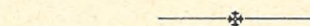
»Så fick hon frid öfver sig, tog mig varmt i handen. Några timmar efter hade hon dött. Och det sista hon hade sagt, var — ja, kan du gissa?»

»Nej — törs inte.»

»Det ska bli märkligt att tala med mor om allt detta,» sa hon. Och det tyckte jag var nog så märkligt, ty far sin hade hon inte i tankarna, kan en förstå. Det är ju som hon inte hade tänkt sig dem två tillsammans. För resten så tror jag det där namnet, som vi alltid hade på Olu och som jag en gång hade kommit att ge henne: »*Hon, som skulle haft Toste*» — det var allt misslyckadt? Inte skulle hon haft Toste — han har bestämdt fått en, som passar honom bättre. Och till på köpet vet jag nu alldeles säkert, att hon inte skulle haft honom — vet du hvarför?»

»Nääh!»

»Skulle hon haft honom, hade hon också fått honom!» sa klockarfar.

Prinsessan Ingeborg afreste, som ämnadt var, i måndags afton till Köpenhamn, där hon lär komma att vistas två å tre veckor.

Medicine kandidatexamen aflades i lördags vid Karolinska institutet af fröken **Julia Rosenbaum**, stockh.

Två kvinnliga lärare äro för nu ingångna läsare anställda vid Stockholms högskola, nämligen fil. dr **Astrid Cleve** och fil. kand. **Augusta Arnback**.

En kvinnlig läkare får Malmö den 1 instundande oktober, då dr **Sofia Holmgren** efter avslutade medicinska studier vid Lunds universitet slår sig ned därstädes som praktiserande läkare. Dr Holmgren är dotter till f. d. prof. K. A. V. Holmgren i Lund.

Grefvinnan Constance Wachtmeister, hvilken under de senaste veckorna hållit en serie teosofiska föredrag i landsorten, uppträdde i söndagsafton i Musikaliska akademiens orgelsal och höll på engelska ett föredrag om »Döden och efteråt». Föredraget, som bevistades af ett hundratal personer af båda könen, väckte lifligt bifall.

En växtutställning af särdeles intressant slag har af Haga trädgård öppnats i huset nr 9 Biblioteksgatan. Älskare af vackra rumsväxter finna här ett rikligt urval att komplettera sina samlingar med, på samma gång de kunna få de tillförlitligaste upplysningar om, huru de skola sköta de representanter ur Floras värld, med hvilka de pryda sina våningar. Haga trädgårds direktör, hr John Wallmark, har gjort sig ett mycket godt namn inom sin branch, hvadan vi utan tvekan kunna rekommendera utställningen i fråga hos våra läsarinor.

Kungl. operan. Då detta nedskrifves, är ännu meningen att instundande måndag *Kungl. teatern*, som det officiella namnet blifver, skall invigas med en festföreläsning. Vi hafva emellertid svårt att fatta, huru detta skall varda möjligt, då så mycket i denna stund ännu är ofärdigt. Det går väl dock här, som det gick till den stora utställningen i fjor: allt såg då dagarna förut lika omöjligt ut; men det gick dock. I alla fall kunna vi ej annat än beklaga de sceniska ledarne och artisterna, som skola nödgas arbeta och repetera under dylika förhållanden, ackompanjerade ej endast af orkestrer, utan af otaliga arbetares knackningar, buller och sorl.

Festföreläsningen, till hvilken en stor mängd inbjudningar utgått, inledes med en af prof. C. R. Nyblom författad kantat, till hvilken prof. Ivar Hallström komponerat musiken. Programmet upptager för öfrigt A. F. Lindblads opera »Fronörens» och F. Berwalds opera »Estrella di Soria», båda i sammandrag. Kungl. teaterns förnämsta artister komma här naturligtvis att medverka.

Dramatiska teatern öppnade sistlidne fredags sina portar efter genomgången lycklig restaurering, särskildt beträffande trappuppgångar, korridorer och foyerer. Programmet upptog tvänne svenska originalstycken, och så till vida var ju början god, eftersom anrättningen var inhemska. Men de båda rätter, på hvilka publiken bjöds, voro just ej särdeles väl tillagade. Den första, »Han kom, han såg . . .», hade visserligen en vacker garnering, men saknade krydda; den andra, »Förfallodagen», saknade visst icke krydda, men inneslöt så många heterogena ingredienser, att det hela blef utan deciderad smak. Med andra ord: det förra stycket var en god tidsbild, men något mager och torr till innehållet; det senare hade flere goda pointer, särskildt en bra uppbyggnad, men saknade hållning och sammanhang. Sålunda innehåller »Förfallodagen» tvänne jäm- löpande, af hvarandra alldeles oberoende kärlekshistorier, af hvilka den ena slutar därmed, att styfmodern (fru *Fahlman*), änka visserligen, rymmer till främmande land med sin styfson (hr *Skånberg*) som älskare, och den andra därmed, att den unga fru Maclean (fröken *Janson*) öfverlämnar sig åt sin älskare (hr *Hansson*), medan hennes make (hr *Örtengren*), tre gånger så gammal, som fått reda på hustruns böjelse, går in till sig för att fundera ut, om han skall skjuta sig, skiljas eller blunda, mellan hvilka tre utvägar han enligt styckets rasonör, professor Brenner (hr *Personne*), har att välja. Innehållet är således just ej vidare uppbyggligt.

Utförandet af »Han kom, han såg . . .» erbjöd ej något vidare af intresse. I »Förfallodagen» däremot förtjänar särskildt fru *Fahlman* och hr *Skånberg* erkännande, liksom ock fröken *Janson* samt hr *Personne* och *Örtengren* samt icke minst hr *Bäckström* som en skänktalande rytmästare. Nya vid denna scen voro för aftonen fröken *Widell* och hr *Hansson*. Den förra tycktes ej vidare intresserad af en roll, som måhända ej heller tillhör hennes egentliga område; den senare visade anlag att varda en god representant för jeune-premierfacket.

Föreläsningen, som inleddes med en af Frans

Hedberg skriven prolog, framsagd af hr *Personne*, bevistades af en fulltalig publik, bland hvilken märktes konungen, kronprinsen och prins Eugén med uppvaktningar, teaterns nye inspektör, öfverceremonimästaren frih. Carl Carlsson Bonde, förste hofmarskalken *Printzsköld*, öfverståthållaren frih. Tamm m. fl. framstående personligheter. Bifallet var flere gånger ganska lifligt.

»Mignon».

Skiss för Idun af **Hjördis**.

Direktionen för nytta och nöje hade efter en liflig diskussion bestämt, att bazar skulle anordnas till förmån för några fattiga badgäster, och att den skulle afslutas med en skåfdelning och dans togs som en själfklar sak.

Och allt det där var nog godt och väl, tyckte doktor Björk, underläkaren vid den lilla badorten, men hvarför han nödvändigt skulle stå i spetsen för alla mer och mindre utförbara planer, som direktionsdamer behagade utfundera, var mer än han kunde förstå. Som nu detta med skåfdelningen! Han kunde sannerligen inte stampa förmågor ur marken, och hur han ransakade sitt minne för att leta ut sådana bland badgästerna, hittade han bara en hjälplig pianist. En dålig bas kunde möjligen läggas därtill, men det var olyckligtvis han själf.

Doktorn drog den hvita filthatten djupt ner i pannan, som hans vana var, då något irriterade honom, och vek beslutsamt in på vägen till skogen för att under en promenad uttänka något medel att tillfredsställa de njutningslystna. Han började verkligen tycka, att det var mera besvär än nöje att vara allas förklarade gunstling, hur angenämt det än varit i början af säsongen att se sig föremål för en smickrande uppmärksamhet och höra sitt lof sjungas i alla tonarter.

Det hade gunås ej varit många att täfva med om gunsten, och den stackars doktorn hade haft en ganska ansträngande sommar, dess mer som han var begäfvad med ett vänligt och medlidande hjärta, som ej kunde fördraga att någon blef förbisedd. Men han skulle bära sin börda utan att klaga de veckor, som återstodo, och nästa sommar skulle han minsann bestå sig med underläkare själf. Han sköt hatten tillbaka i nacken, tröstad af denna ljusa framtidsstafta och började åter att med energi dryfta musikfrågan.

Nej, det fanns sannerligen intet hopp. Han fick riskera sitt rykte som tusenkonstnär och förklara för direktionen, att här strandade hans förmåga. Se'n han väl tagit detta modiga beslut, kunde han i fulla drag njuta af den härliga promenaden i skuggan mellan granarna, och han beslöt att utsträcka den till »Korporalens», en liten trefflig stuga midt i skogen, där en af patienterna bodde.

Han gick med långsamma, dröjande steg och insöp med välbehag doften af kåda, linne och pyrola, som af middagssolens intensiva värme fick en nästan bedöfvande makt.

Men där satt ju hans patient omgifven af kud- dar och filter midt i all denna ömring, och med ryggen åt honom, lutad mot en gran, stod en ungdomlig gestalt, som han förgäves försökte igenkänna som någon af badortens egna. Doktorn beslöt att ej störa de båda damerna utan fortsätta sin väg, då han häjdades af toner, som klingade genom den stilla luften så rena och klara, som vore de ett svar på naturens egen hymn. Det var Mignons vemodfulla sång hon sjöng, den unga sångerskan, och vid slutorden: »ack, där jag ville mig följa, där lefva, älska och dö» öfvergick hennes sång i en lidelsefull hviskning, som tycktes dö bort och försvinna mot den blåa himmelen. Doktor Björk stod som i en dröm, men plötsligt ryckte han till, och ett leende lekte på hans läppar. Tänk om! Han tyckte sig se dem bazarkvällen, och han skulle minsann laga, så att de ej finge höra en ton förrän då. Men om hon inte ville! Åh nej, hans lyckliga stjärna hade ju lyst öfver hans bekymmer tills nu, och den skulle nog inte slockna än. Han tog just ett steg in i skogen, då hans sköna okända som svar på något, som den gamla fröken sagt, skämtande yttrade: »Gärna, snälla tant, men hvar är min Lothario?» Och så började hon med jublande röst:

»Du svala, som dig svingar,
Så lätt mot himlens höjd,
Spänn muntert dina vingar
Och flyg mot söderns fröjd.»

Väggohyra, Mal och Bakterier utrotas af **Aktiebolaget Desinfection**

i rum, fartyg och bostäder, allt på stället — utan bortförande af möbler.

Rikstel. 34. — Kontor: 4 Stallgatan 4. — Allm. Tel. 7494.

Doktor Björk kunde omöjligt motstå frestelsen, han tog sina hyggligaste bastoner till hjälp och banande sig väg fram mellan grenarna, svarade han sin okända Mignon:

»Den gamla lutan klingar
I hennes hand med fröjd,
Dess toner tycks få vingar
Från himlens höjd.»

»Lothario till er tjänst, Mignon,» skämtade den upplifvade doktorn, då han bugat sig för fröken Ståhl och vände sig mot den häpna flickan, som den gamla fröken i det samma föreställde som sin släkting Elsa Mejer. Hon räckte honom sin hand och brast i ett smittosamt skratt. »Ni kan inte tro, hur löjlig ni såg ut, då ni kom klifvande med hatten på nacken, så olik Lothario som möjligt.» Och nu skrottade hon igen, och de bruna ögonen glindrade af odygd och munterhet. Doktorn undrade inom sig, hur detta kunde vara samma varelse, som nyss sjungit om längtan och kärlek på ett så gripande sätt. Hela gestalten, ögonen, kindens gropar och det lockiga bruna håret skvallrade om lefnadslust och lifsglädje. Han instämde i hennes munterhet, och snart satt den lilla trion i glad samspråk.

»Men hur har fröken kunnat vara så hjärtlös och ej låtit oss få njuta af er härliga talang,» frågade doktorn om en stund, »det är nästan föräderi af fröken Ståhl att behålla er alldeles för sig själf.»

»Det har varit mitt eget val,» svarade Elsa med en barnsligt öfvermodig skakning på hufvudet, »jag måste vara försiktig för att vara riktigt bra i september, ser ni.»

»I september . . .?» undrade doktorn, och Elsa fortsatte med en lätt rodnad på kinderna: »Jag skall sjunga för operadirektionen då.»

Det blef ett ögonblicks tystnad, och doktorn förvånade sig öfver den känsla af obehag, som bemäktigade sig honom vid Elsas ord. Han försökte säga något sympatiserande, men det ville ej lyckas.

»Ni äro just inte uppmuntrande,» återtog Elsa, »men det skall, det måste lyckas. Har jag inte arbetat och sträfvat för detta mål, se'n jag var barn! Jag vet, att min röst ej är stark, men jag

älskar min sång, och jag skall slå mig igenom.» De bruna ögonen finga ett oroligt jagadt uttryck, och det föreföll som om hon talade mer för att öfvertyga sig själf än de andra två.

»Jag förstår ej, om er röst är nog stark och sådant där, jag vet blott, att jag aldrig hört något så vackert, som er sång nyss,» sade doktorn och såg med oförställt beundrande blickar på det upphettade barnsliga ansiktet framför honom.

»Tack,» sade Elsa, »men,» fortsatte hon nedslaget, »om ni visste, hur svåra de äro, de där operaherrarne. Jag blir het om öronen, bara jag tänker på dem.»

»Låt ni de där herrarne fara,» utbrast doktorn, »och sjung era visor för era vänner och skogens fåglar. Om bara tanken på, hvad som förestår, pinar er så, hur skall ni då stå ut med allt på vägen uppför årens branter!»

Elsa gaf honom en lång forskande blick, som ville hon utgrunda, hur mycket af hans visade intresse var verkligt, och nöjd med den vänlighet, som lyste ur hans vackra ögon, svarade hon stilla:

»Jag har ingen i hela världen att trygga mig till utom min snälla tant här, och hon har redan gjort mer för mig, än jag är värd. Nu måste jag sköta mig själf, och som musiken är min första och största kärlek, så skall den ge mig hus och hem. Den har aldrig förr svikit, den har gett mig vänner, lycka och arbetsglädje, hvarför skulle den svika nu? Kära tant,» och hon lutade sitt hufvud mot den gamlas skuldra, »du tror ju, att det skall gå, gör du inte det?» frågade hon och böjde i ungdomlig ifver fram sitt hufvud för att kunna se tantens ansikte. Den gamla för smekande med sin hand öfver Elsas lockiga hår och sade leende:

»Vet du af, att det är tredje gången i dag, som du frågar mig om samma sak?»

»Ja, är det inte förfärligt,» sade Elsa rodnande, »att jag aldrig kan tänka på eller tala om annat! Främlingar bruka ändå slippa undan mina jeremiader, men när man kommer som Lothario, får man också dela Mignons sorger.»

Doktor Björk kände sig helt varm om hjärtat och besvarade Elsas lilla nick med en så varm blick, att fröken Ståhl, som uppfångade den i

förfibarten, började yrka på uppbrott. Då först kom doktorn ihåg sina planer, och med diplomatisk takt vände han sig först till tanten, under rättade henne om direktionens beslut, talade om sina bekymmer och undrade med en skålmaktig blick på Elsa, om de visste någon utväg ur detta trångmål.

Så började de skratta alla tre, och snart var saken uppgjord. Doktorn vandrade hemåt och försökte glädja sig åt sitt fynd och allt det gillande, som skulle komma honom till del. Men hela vägen och alljämt de följande dagarne fördref tanken på Elsa alla andra tankar. Han tänkte med en viss förtrytelse på hennes framtidsplaner. Naturligtvis skulle hon lyckas, hon var ju så vacker, och doktorn trodde sig veta, att det betydde mycket. Och hon skulle förlora sitt friska barnaskratt och sin intagande omedelbarhet, hon skulle bli tillgjord och bortskämd och glömma sina gamla vänner förstas. Han glömde, att den saken på det hela taget kunde röra honom föga, som känt henne knappt en timme. Han nästan ångrade, att han bedt henne sjunga på bazonen. Nu skulle de naturligtvis alla fjäska omkring henne och uppmuntra henne i hennes drömmar, och hvad i all världen tänkte tanten på, som inte såg hur mycket för bra hennes Elsa var för »det där lifvet». — Och så kom bazardagen.

(Forts.)

Innehållsförteckning:

† Elisabeth, kejsarinna af Österrike och grottning af Ungern (med porträtt); af Tora Kjellberg. — Barnet; poem af M. Krook. — Goda vanor; af Arla. — Släkten Molvall; af Dagmar B-n. — Från kroningshögtidigheterna i Holland; bref från Iduns korrespondent O. A-g. I. — † Anna Willman; af Vendela Kjellson. — Stockholmska bostäder; några reflexioner i flyttningstiden; för Idun af Bell (forts.). — Hon som skulle haft Toste; blyertsteckning från Skåne; af Henrik Wrånér. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Mignon; skiss för Idun af Hjördis. — Tidsfördrif.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Charad.

Mitt första kungen har uppå sitt slott

Och äfven då han vistas uppå Drott. En fågel har det uti trädets topp Och ekorr'n söker det om natten opp.

Mitt andra är vid lärdoms fakultet En präfvosten, som är båd' hård och het

Och gjort så många studiosus blek, När inför det hans unga lärdom svek.

Mitt hela är en vacker hypotes, Om jordiskt lif och rörelse där ges. En stjärnekväll du gärna frågor ger, När jag så stolt, så glad emot dig ler.

Adota.

Prokop.

Första ordet.

I ett af Europas mindre land En af de allra minsta städer. Dess folk stod nyss med vapen uti hand —

Nu dock åt fred man där sig gläder.

Andra ordet.

På skogbevuxen mark bland gräs och strå —

Och oftast i ett kärr — det händer Att sådana man lätt kan träffa på. De likna mycket sina fränder.

Tredje ordet.

Hvad hvarje såg och hvarje yxa är För den som verktyg kan handtera, Men också papper, penna och kuller —

Dessutom mycket annat mera.

Fjärde ordet.

Förnödenhet uti vårt alfabet, Som med i många ord få följa, Dess »minimum» är alltid två —

och vet —

I hufvudordet de sig dölja.

Moster Lisa.

Bokstafsgåta.

Med begynnelsen börja, tag därpå en bit,

En del *fromhet* — *förstånd* behöfs två!

En del *fröjd*, en *behag* höra också väl hit

Utaf *känsla* två delar också. En del *resignation*, en del *tålmod* med,

Af *barmhärtighet* en del ock tag. Utaf *mänsklighet* tre. Sätt det hop till en ked

Och det bildar ett ord, som lik lag Verkar säkert och tyst, men som hoppet vill se

Som en makt, hvilken lyckan åt världen skall ge. Ghättel.

Rebus.

Le Oden d d d d d d d d d d d d d d d

V V V V

Fix.

Ordspråks-arithmogryf.

1	1
2	2 3 4
3	5 6 7
4	8 6 4
5	9 10 11
6	7 12 10
7	10 13 10
8	14 15 6
9	3 6 9
10	10 6 1
11	1 10 17
12	18 2 12
13	19 16 2
14	15 12 12
15	4 2 10 12 1
16	20
17	8 20 16
18	10 1 20 16 2
19	5 21 1 13 10 17 19
20	5 2 15 5 10
21	8 20 18
22	2
23	1 3 4
24	2 22 20 23 17
25	1 20 16 10 2 7 12

Orden beteckna:

1) konsonant, 2) djur, 3) födoämne, 4) djur, 5) bibliskt mansnamn.

6) kvinnonamn, 7) stad, 8) kärll, 9) djur, 10) ö, 11) mansnamn, 12) fågel, 13) mansnamn, 14) järnvägsstation, 15) prydnad, 16) konsonant, 17) adverb, 18) blomma, 19) vegetabilie, 20) fågel, 21) ö, 22) konsonant, 23) växt, 24) musikterm, 25) fettämne.

Äro orden rätt funna, bilda de bokstäfver som infalla i de mellersta rutorna, lästa uppifrån och ned, ett ordspråk. *Moster Lisa.*

Geografisk namngåta.

4 a, 1 b, 2 d, 6 e, 2 g, 1 h, 2 i, 2 k, 5 l, 1 m, 5 n, 4 o, 1 p, 4 r, 3 s, 1 t, 1 u, 1 v, 2 y, 1 å.

Dessa bokstäfver rätt sammaställda bilda 8 ord, hvilkas begyn-nelsebokstäfver, lästa uppifrån och nedåt, och slutbokstäfver, nedifrån och uppåt, hvardera gifva namnet på ett land i Europa.

Orden äro: 1) ö i nordliga farvat-ten, 2) flod i Tyskland, 3) världsdel, 4) stad i Tyskland, 5) ö i Ågäiska havet, 6) stad i Sverige, 7) stad i Finland, 8) stad i England. *Ellie.*

Lösningar.

Logogryfen: Drömmar: mörda, dömma, arm, ram, mör, mö, öm, röd, dam, ö, dö.

Kapselgatan: Var, Aargau, Tan, Orsa, Onon, Cera, Rade, Dagg, Jura, Odense, Man, Manila, Sin, Si-Nan, Bar, Asturien, Om, Para, Skandinavien, Sko, Korfu, Béga, Varde, Jönköping, Arundel, Ulin, Allier, Meta, Duero, Kaska, Isa, Perm, Medevi, Java, Arta, Barmen, Persien, Andros, Belfast, Marennes, Rennes, Ostende, Agen, Meran.

Charad-palindromen: Malmö: mö, lam, öm, mal.

Figurgåtan: Fredriksstad: De lodräta raderna: 1) källarmästare, 2) Thüringerwald. De vågråta raderna: 1) konfekt, 2) Anadoli, 3) sporrar, 4) eldstad.

Arithmoremet: Gestrikland: kristnade, klistrade, treklang, triangel, lindare, kringla, kasern, reling, Stina, Kreta, Klas, galt, Kiel, tik, ris, id, al.

Vokalförändringsgåtorna: N:r 1) mus, mäs, n:r 2) aska, åska, n r 3) Kaffa, kaffe

Bland nu befintliga Cacaosorter intages säkert förnämsta platsen af

HULTMANS CACAO

Guldmedalj vid 1897 års Konst- och Industriutställning i Stockholm.